

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΗΡΙΑ
Ν.ΜΠΑΚΟΓΙΑΝΝΗ

ΓΡΑΦΩ... ΟΡΘΑ

Δ' Δημοτικού

η γλώσσα

εργολυφική / σφήν
3 ο γραφικός χαρακτήρας
τρόπο συγγραφής

μαθαίνω P19, P14B
σεις ή δεξιότητες: -
ρεύω || έμαθα πολλά
γκεκριμένη γνώση:
θη μου (γ) απομνημι
το ποίημα απέξω 2
θα γραφή και ανάγν
(παροιμ.) μ' όποιον
μστα θα μάθεις 3
κειώνου P11 1 (α)
μάθω π. εφημερίδα
ποιον: 2 (αμφ)
πληροφ. 3 μελετώ (μ)
|| έμαθα
κρό κι άποιον στα 3
θεια (β)ική 5 (μτφ.) η) α
μαι κά: κ.λπ.): - τονή 5
τον χα(πογγέλλω ε
Τώρα θ... με μισω, 3 (η)
που έχει τη σχετική πείρ
κάτι: δεν είμαι - να με βρ

ράφω P4 (κ. γράφων Μικα
(λόγ.) να(θα) γραφώ 1 (α)
ματα κ.λπ.) σε επιφάνει
ενανάγνωστα / στο τετρο
γράφεις το όνομά σου; ||
γράφει ο πίνακας; (= τ
φρ. γράφω (κάποιον) σ
απαξιώ να ασχοληθώ μού
χτες έγραψα στους δικού
γράφε μου δεν πρόκειται
γράφεις (ειρων. αποστο
το): στο καλό και ~!;
εφημερίδα (= άρθρο
σία σημειώνω μεγάλη
ουσιακή): ο Μπετόβεν
(γιε δυο λέξης τάξη
κίαν λέω απε για να
νο) δεν μέλος: -
σο: ~ώπασε (ε) μαι σε
αι: ~δ περιπτώσε
το σπίτι σ
σιποκαλύπτετάσεις: γ
σιών που μη φρ. ό,τι γρά
εα ενόθητα να γίνει δει
α δυαδικά

ΑΡΧΙΚΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ Η' ΜΙΚΡΟ (ΠΕΖΟ):

Με **αρχικό κεφαλαίο** γράμμα γράφονται λέξεις, όπως:

- Εκείνες που γράφονται **μετά από τελεία ή ερωτηματικό**
π.χ. Έξω βρέχει. Χρειάζομαι την ομπρέλα μου.
- Τα κύρια ονόματα (ανθρώπων, ζώων, ποταμών, λιμνών, βουνών)
π.χ. Γιώργος, Γαλλία, Πηνειός, Όλυμπος
- Ονόματα ημερών, μηνών, εορτών
π.χ. Κυριακή, Μάρτιος, Πρωτομαγιά
- Τα εθνικά ονόματα
π.χ. Έλληνας, Ευρωπαίος
- Τοπωνύμια και γεωγραφικά ονόματα
π.χ. Νέο Ηράκλειο, Ευρώπη, Θεσσαλονίκη, Νεκρά Θάλασσα, Εγγύς Ανατολή
- Τιμητικοί τίτλοι
π.χ. Αξιότιμε, Σεβασμιότατε
- Ονόματα πλοίων, σιδηροδρομικών συρμών, κτιρίων, υπηρεσιών, οργανισμών
π.χ. Τιτανικός, Οριάν Εξπρές, Αρχαιολογικό Μουσείο, Βουλή των Ελλήνων, Νομαρχία, Δημαρχία

- **Ονόματα λογοτεχνικών έργων και έργων τέχνης**

π.χ. Ιλιάδα, Οδύσσεια, Νίκη της Σαμοθράκης

- **Μία έννοια, όταν θέλουμε να την τονίσουμε ή να την προσωποποιήσουμε**

π.χ. Δικαιοσύνη, Παιδεία

Γράφονται με **αρχικό μικρό γράμμα (πεζό)**:

- **Τα επίθετα που παράγονται από κύρια και εθνικά ονόματα**

π.χ. ο ελληνικός πολιτισμός (Ελλάδα → ελληνικός), τα γαλλικά κρασιά (Γαλλία → γαλλικός), η αριστοτελική θεωρία (η θεωρία του Αριστοτέλη)

- **Οι ονομασίες πολιτευμάτων και τα παράγωγά τους**

π.χ. βασιλεία (βασιλικός), δημοκρατία (δημοκρατικός), δικτατορία (δικτατορικός), αριστοκρατία (αριστοκρατικός)

- **Τα ονόματα των εποχών:**

άνοιξη, καλοκαίρι, φθινόπωρο, χειμώνας

- **Λέξεις που δηλώνουν αξιώματα, βαθμούς, τίτλους, τίτλους ευγενείας**

π.χ. στρατηγός, αυτοκράτορας, βασιλιάς, πρίγκιπας, πρωθυπουργός, δήμαρχος, πρέσβης

Εργασία εμπέδωσης:

1. Η ___λυμπιακή φλόγα ταξιδεύει σε όλο τον κόσμο.
2. Οι ___εοί του ___λύμπου ήταν δώδεκα.
3. Φέτος πραγματοποιήθηκαν οι ___λυμπιακοί Αγώνες στη Γαλλία.
4. Το ακόντιο είναι ένα από τα πιο γνωστά ___λυμπιακά αθλήματα.
5. Ο ___σσαλικός κάμπος είναι το στολίδι της ___εσσαλίας.

ΣΥΝΘΕΤΕΣ ΛΕΞΕΙΣ

ΘΥΜΑΜΑΙ:

- **Σύνθεση** ονομάζεται η διαδικασία κατά την οποία δύο (συνήθως) λέξεις, ενώνονται και σχηματίζουν μία νέα λέξη.
- Αυτή η καινούργια λέξη ονομάζεται **σύνθετη**. Σε μία σύνθετη λέξη, η πρώτη που χρησιμοποιήθηκε για την σύνθεσή της ονομάζεται **α' συνθετικό** και η δεύτερη **β' συνθετικό**.

π.χ. καλός (α' συνθετικό) + καιρός (β' συνθετικό) = καλοκαίρι (σύνθετη)

π.χ. καλός (α' συνθετικό) + αίσθηση (β' συνθετικό) = καλαίσθητος (σύνθετη)

δι (σ)- ή δυ (σ)-

- Το **δι(σ)** προέρχεται από το αρχαίο επίρρημα δισ (δύο φορές) και σημαίνει πως το δεύτερο συνθετικό είναι **δύο φορές**.

π.χ. διώροφο = κτίσμα με δύο ορόφους

δισύλλαβη = λέξη με δύο συλλαβές

δίκλινο¹ = δωμάτιο με δύο κρεβάτια

δι(σ)-

¹ η κλίνη = το κρεβάτι

- Το **δυ(σ)** προέρχεται από το αρχαίο αχώριστο μόριο και σημαίνει «δύσκολα» ή «άσχημα».

π.χ. **δυσκίνητος** = αυτός που κινείται με δυσκολία

δυσοσμία = η δυσάρεστη, άσχημη μυρωδιά

δυ(σ)-

Προσέχω ότι:

- Το **δισ-** παρόλο που σημαίνει δύο φορές, γράφεται με -ι- και όχι με -υ-.
- Μετά το δι(σ) όταν ακολουθεί η λέξη όροφος, το πρώτο -ο- αλλάζει και γίνεται -ω-. Δηλαδή → δις + όροφος → διώροφος

1^η εργασία εμπέδωσης.

Συμπληρώνω τα κενά με: **δι(σ)** ή **δυ(σ)**. Ύστερα, δικαιολογώ την επιλογή μου.

1) ___τυχώς δεν πρόλαβα να αποχαιρετήσω τη φίλη μου πριν φύγει στο εξωτερικό.

- Χρησιμοποίησα το: _____
- γιατί, _____

2) Η Μαρία έχει έναν ___χρονο αδερφό.

- Χρησιμοποίησα το: _____
- γιατί, _____

3) Ο Κώστας και ο Νίκος είναι ____δυμα αδέρφια, γι'αυτό μοιάζουν σαν δυο σταγόνες νερό.

• Χρησιμοποίησα το: _____

• γιατί, _____

4) Τα ξεχασμένα σκουπίδια ήταν εκείνα που προκαλούσαν την έντονη ____οσμία στο χώρο.

• Χρησιμοποίησα το: _____

• γιατί, _____

2^η εργασία εμπέδωσης.

Μπορείς να πεις με μία λέξη;

1) Το αυτοκίνητο που έχει δύο πόρτες _____

2) Αυτό που διαρκεί δύο ώρες _____

3) Αυτό που δεν είναι αρεστό _____

4) Αυτόν που μιλάει δύο γλώσσες _____

5) Αυτόν που δύσκολα τον κατανοούμε _____

6) Τον αετό που έχει δύο κεφάλια _____

7) Αυτό που είναι δύσκολο στη χρήση του _____

ΤΟ ΤΕΛΙΚΟ -v

Το τελικό -v **διατηρείται**

Όταν η επόμενη λέξη αρχίζει:

- Από **φωνήεν**.

π.χ. την **ανάγκη**, μην **αργήσεις**

- Από τα σύμφωνα **κ, π, τ** τα δίψηφα σύμφωνα **μπ, ντ, γκ, τζ, τσ** και τα διπλά σύμφωνα **ξ** και **ψ**.

π.χ. μην **κοιτάζεις**, την **μπογιά**, την **ξυλεία**, δεν **ψάρεψα**

- Στις προσωπικές αντωνυμίες **αυτόν, τον**.

π.χ. Τον **γνώρισα** αμέσως.

- Στο **σαν**.

π.χ. **σαν** λιοντάρι, **σαν** βελούδο

- Στον ενικό αριθμό του αρσενικού οριστικού άρθρου: **τον**

π.χ. τον **δρόμο**

- Στον ενικό αριθμό του αρσενικού αόριστου άρθρου: **έναν**

π.χ. έναν **χάρακα**

Το τελικό -v, **χάνεται**:

Όταν η επόμενη λέξη αρχίζει: **β, δ, γ, φ, θ, χ, μ, ν, λ, ρ, σ, ζ**

π.χ. τη **βρύση**, μη **χάνεσαι**, τη **θάλασσα**, δε **νομίζω**

Εργασία εμπέδωσης:

Συμπληρώνω με -v-, όπου χρειάζεται.

1. Μη__ τρέχεις, γιατί θα χτυπήσεις.
2. Τη__ φώναξα για να γνωρίσει τη__ Ελένη.
3. Έλα να δεις το__ κήπο, εγώ το__ κλάδεψα και το__ στόλισα.
4. Δε__ έχω να σου δώσω άλλα χρήματα, γι' αυτό μη__ μου ζητάς.
5. Ένα φορτηγό περνούσε από τη__ γέφυρα και τη__ έκανε να τρέμει.

ΡΗΜΑΤΑ

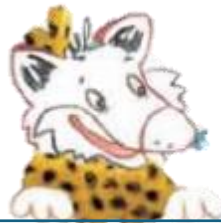
- Γενικοί κανόνες (σύμφωνα με την κατάληξη)

-ίζω

- Τα ρήματα που τελειώνουν σε **-ίζω**, γράφονται με - ι -
π.χ. τριγυρίζω, ποτίζω, ζωγραφίζω, καθαρίζω, ξυρίζω, μαυρίζω.
- Τα ρήματα που τελειώνουν σε **-ίζω διατηρούν το -ι-** σε όλες τις λέξεις της ίδιας οικογένειας.

π.χ. σκαλίζω → σκάλισμα - σκαλιστήρι, θερίζω → θέρισμα → θερισμός

Εξαιρούνται: δανείζω, αθροίζω, πρήζω, πήζω, δακρύζω, αναβλύζω, κελαρύζω, συγχύζω, σφύζω, κατακλύζω.

-ώνω

- Τα ρήματα που τελειώνουν σε **-ώνω** γράφονται με -ω-.
π.χ. τεντώνω, ξηλώνω, απλώνω
- Τα ρήματα που τελειώνουν σε -ω- διατηρούν το -ω- σε όλες τις λέξεις της ίδιας οικογένειας:

π.χ. ανακυκλώνω → ανακύκλωση, ανακυκλωμένο

-αίνω

- Τα ρήματα που τελειώνουν σε **-αίνω** γράφονται με **-αι-**
π.χ. πηγαίνω, ανεβαίνω, κατεβαίνω, φαρδαίνω, ζεσταίνω
- Τα ουσιαστικά που παράγονται από ρήματα σε **-εϋω** γράφονται με **-ει-**
π.χ. κουρεύω → κουρείο, μαγειρεύω → μαγειρείο, μαγεύω → μαγεία

Εξαιρούνται: μένω, δένω, πλένω, και τα σύνθετά τους: επιμένω, περιμένω, ξεπλένω

- Τα ρήματα που τελειώνουν σε **-εϋω** γράφονται με **-εϋ-**.
π.χ. κουρεύω, μαγειρεύω, κλαδεύω, μαγεύω

Εξαιρούνται: κλέβω, σέβομαι

-εϋω

Εργασία εμπέδωσης:

Συμπληρώνω τα κενά, ώστε να προκύψουν ορθογραφημένες λέξεις:

μαύρ__σμα

δ__νω

δαν__ζω

κατεβ__νω

ανακυκλ__

επιμ__νω

κατακλ__ζω

τεντ__νω

ανακύκλ__ση,

πάπλ__μα

σέ__ομαι

σε__ασμός

- Ορθογραφία Αορίστου, σύμφωνα με τη ΣΥΖΥΓΙΑ των ρημάτων

A' ΣΥΖΥΓΙΑ

- Τα ρήματα της **α'** συζυγίας δηλαδή με κατάληξη **-ω** διατηρούν στον Αόριστο την ίδια ορθογραφία με αυτήν του Ενεστώτα.
π. χ. κλείνω → έκλεισα, αθροίζω → άθροισα, γεμίζω → γέμισα, απλώνω → άπλωσα

B' ΣΥΖΥΓΙΑ

- Τα ρήματα της **β'** συζυγίας, δηλαδή με κατάληξη **-άω/ -ώ** γράφονται στον **Αόριστο** με **-η- (-ησα)**.

π.χ. δημιουργώ (Ενεστώτας) → δημιούργησα (Αόριστος)
αγαπώ → αγάπησα, ζω → έζησα, χαίρομαι → χάρηκα

Εξαιρούνται: μέθυσσα, μήνυσσα

1^η Εργασία εμπέδωσης:

Συμπληρώνω το κενά και δικαιολογώ την επιλογή μου:

- έπ__ξα:

- πήδ__ξα:

2^η Εργασία εμπέδωσης:

Δικαιολογώ τα υπογραμμισμένα γράμματα των παρακάτω ρημάτων:

1) αρχίζω: _____

2) βγαίνω: _____

3) κλέβω: _____

4) περιμένω: _____

5) έχτισα: _____

6) ανακυκλώνω: _____

7) χορεύω: _____

Εάν πριν από την κατάληξη -ω/-ομαι του ρήματος βρίσκεται

π β φ (ή) πτ (σύμφωνο-χειλικό)

τότε η **μετοχή Παθητικής Φωνής** γράφεται με δύο -μ- → **-μμ-**

δηλαδή, η κατάληξη θα είναι:

-μμένος, -μμένη, -μμένο

π.χ. γράφω → γραμμένος, -η, -ο

καλύπτω → καλυμμένος, -η, ο

Εργασία εμπέδωσης

Συμπληρώνω τον πίνακα:

ΡΗΜΑ	ΜΕΤΟΧΗ
ακούω	
φοράω	
δαιρώ	
ιδρύω	
απλώνω	
καλύπτομαι	
βάφομαι	
κουράζομαι	
κόβομαι	
καίγομαι	

ΩΦΕΛΩ (ή) ΟΦΕΙΛΩ

Τα ρήματα **ωφελώ** και **οφείλω** μοιάζουν αρκετά στην προφορά τους! Πρόσεξε, όμως, έχουν διαφορά στη σημασία και στην ορθογραφία τους.

ωφελώ → προκαλώ ένα καλό αποτέλεσμα σε κάποιον ή σε κάτι, δηλαδή έχω μια καλή επίδραση.

π.χ. Πάμε στο βουνό. Ο καθαρός αέρας σίγουρα θα σε ωφελήσει.

ωφέλιμος, -η, -ο → είμαι χρήσιμος, έχω χρησιμότητα.

π.χ. Τα φρούτα είναι ωφέλιμα για την υγεία μας.

ωφελώ (ρήμα)
ωφέλιμος, -η, -ο (επίθετο)
η ωφέλεια (ουσιαστικό)

Μπορείς να γράψεις και εσύ δύο δικές σου προτάσεις;

(ρήμα)

(επίθετο)

οφείλω → α) πρέπει, είμαι υποχρεωμένος να δώσω κάτι (π.χ. χρήματα).

π.χ. - Τι σας οφείλω;

- Δέκα ευρώ, παρακαλώ.

β) έχω ηθική υποχρέωση να κάνω κάτι.

π.χ. Όλοι οι μαθητές οφείλουν να σέβονται τους κανόνες της τάξης.

γ) συμβαίνει κάτι λόγω κάποιου γεγονότος.

π.χ. Οι καλές επιδόσεις του σχολείου μας στις εξετάσεις οφείλονται στην εργατικότητα των μαθητών και των εκπαιδευτικών.

οφείλω (ρήμα)
ο/η οφειλέτης (επίθετο)
η οφειλή (ουσιαστικό)

Εργασία εμπέδωσης

Συμπληρώνω τα κενά των προτάσεων με τον κατάλληλο τύπο των ρημάτων: ωφελώ - οφείλω.

- 1) Η κατανάλωση 8-10 ποτηριών νερού την ημέρα _____ τον οργανισμό μας.
- 2) Εγώ _____ στη ΔΕΥΑΛ το ποσό του προηγούμενου λογαριασμού.
- 3) Όλοι _____ να είμαστε προσεκτικοί στην κατανάλωση του νερού.
- 4) Η σωστή καλλιέργεια των χωραφιών _____ τη Θεσσαλική πεδιάδα.

ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΚΟΙ ΚΑΝΟΝΕΣ ΕΠΙΘΕΤΩΝ

-ικός

Τα επίθετα που τελειώνουν σε **-ικός, -ή, -ό** γράφονται με -ι-.

π.χ.: αθλητικός, ευγενικός, σπιτικός

Εξαιρούνται: γλυκός, θηλυκός, δανεικός

-ινος

-ινός

Τα επίθετα που τελειώνουν σε **-ινος** γράφονται με -ι-.

π.χ. μάλλινος, ξύλινος, πέτρινος

Τα επίθετα που τελειώνουν σε **-ινός** γράφονται με -ι-.

π.χ. βορινός, φετινός, μακρινός

Εξαιρούνται: ορεινός, φωτεινός, σκοτεινός, ταπεινός, υγιεινός, ελεεινός, φτηνός, υπεύθυνος, ανεύθυνος, επικίνδυνος

-ιμος

Τα επίθετα που τελειώνουν σε **-ιμος** γράφονται με -ι-.

π.χ. νόμιμος, νόστιμος, χρήσιμος

Εξαιρούνται: Τα σύνθετα με τα ονόματα **θυμός, όνομα, σήμα, σχήμα, δήμος, φήμη.**

π.χ. εύθυμος, επώνυμος, διάσημος, άσχημος, απόδημος, περίφημος και τα επίθετα **έρημος** και **έτοιμος**

-ιος

Τα επίθετα που τελειώνουν σε **-ιος** γράφονται με -ι-.

π.χ. άγιος, σάπιος, σιδερένιος

Εξαιρούνται:

α) όσα παράγονται από τα κύρια ονόματα προσώπων,

π.χ. πυθαγόρειος, αβερύφειος, κυκλώπειος

β) τα επίθετα **άδειος, βόρειος, αντρίκειος, γυναικείος, επίγειος, τέλειος, όμοιος, αλληλέγγυος.**

-αίος

-λέος

Τα επίθετα που τελειώνουν σε **-αίος** γράφονται με -αι-.

π.χ. γενναίος, τελευταίος, ακμαίος, μοιραίος

Εξαιρείται: νέος

Τα επίθετα που τελειώνουν σε **-λέος** γράφονται με -ε-.

π.χ. ρωμαλέος, θαρραλέος, πειναλέος

Εξαιρείται: κεφαλαίος

-ωπός

-ωτός

Τα επίθετα που τελειώνουν σε **-ωπός** γράφονται με -ω-.

π.χ.: χαρωπός, αγριωπός

Τα επίθετα που τελειώνουν σε **-ωτός** γράφονται με -ω-.

π.χ.: αγκαθωτός, φτερωτός, μεταξωτός

Εργασία εμπέδωσης

Συμπληρώνω τις καταλήξεις των επιθέτων (προσοχή στον τονισμό):

ο μάλλ_____ ο επίσ_____

η πέτρ_____ ο φετ_____

ο φθινοπωρ_____ η φτ_____

το καλοκαιρ_____ ο ελε_____

ο χθεσ_____ ο υγι_____

το κανον_____ ο ταπ_____

ο γκριζ_____ ο μεταξ_____

ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΑ

Θυμάμαι!

Απόλυτα αριθμητικά: Τα αριθμητικά επίθετα που φανερώνουν ορισμένο αριθμό ή πλήθος από πρόσωπα, ζώα ή πράγματα.

π.χ. δέκα μαθητές, ένα μολύβι

Προσοχή: Εφόσον γίνεται λόγος για επίθετα, πρέπει να έχω στον νου μου πως ορισμένα από αυτά τα αριθμητικά έχουν γένος - αριθμό - πτώση και κλίνονται όπως ένα επίθετο.

Αυτά είναι: **ένας, μία - μια, ένα** (μόνο ενικός αριθμός)

τρεις, τρεις, τρία (μόνο πληθυντικός αριθμός)

τέσσερις, τέσσερις, τέσσερα (μόνο πληθυντικός αριθμός)

Τακτικά αριθμητικά: Τα αριθμητικά επίθετα που φανερώνουν τη σειρά, την τάξη.

Τα περισσότερα από αυτά έχουν κατάληξη: **-(τ)ος, -(τ)η, -(τ)ο**

π.χ. **πρώτος** μαθητής

Προσοχή: Εφόσον γίνεται λόγος για επίθετα, πρέπει να έχω στο νου μου πως ορισμένα από αυτά τα αριθμητικά έχουν γένος - αριθμό - πτώση και κλίνονται, όπως ένα επίθετο.

π.χ. **πρώτος - πρώτη - πρώτο / πρώτοι - πρώτες - πρώτα** κ.τ.λ.

- Στον γραπτό λόγο (Παραγωγή Λόγου, Έκθεση) προτιμούμε να γράφουμε τους αριθμούς **ολογράφως** (με γράμματα, και όχι με αριθμητικά ψηφία).
π.χ. Στην κασετίνα μου έχω δύο μολύβια, μία σβήστρα, μία ξύστρα και έναν χάρακα.

Εξαίρεση αποτελούν, για παράδειγμα, οι ημερομηνίες (π.χ. 1821, 25 Μαΐου 2024, κ.τ.λ.)

- Πολλές φορές τα αριθμητικά είναι **πρώτα συνθετικά** σε σύνθετες λέξεις:

ένας, μία, ένα → **μονό** - → π.χ. **μονο**σύλλαβη (μία συλλαβή), **μονο**θέσιο (μία θέση)

δύο → **δι-** / **δισ-** → π.χ. **δι**σύλλαβη (δύο συλλαβές), **δι**θέσιο (δύο θέσεις)

τρία → **τρι-** / **τρισ-** → π.χ. **τρί**μηνο (τρεις μήνες), **τρί**τομο (τρεις τόμοι), τρίστρατο (τρεις στράτες)

τέσσερα → **τετρα-** → π.χ. **τετρα**σέλιδο (τέσσερις σελίδες)

- Οι αριθμοί **από το 13 έως το 19** γράφονται **με μία λέξη**, όταν τους γράφουμε ολογράφως:

π.χ. δέκα + τρία → δεκατρία

Ενώ, από το 21 και μετά γράφονται **με δύο λέξεις**:

π.χ. (28) είκοσι οκτώ.

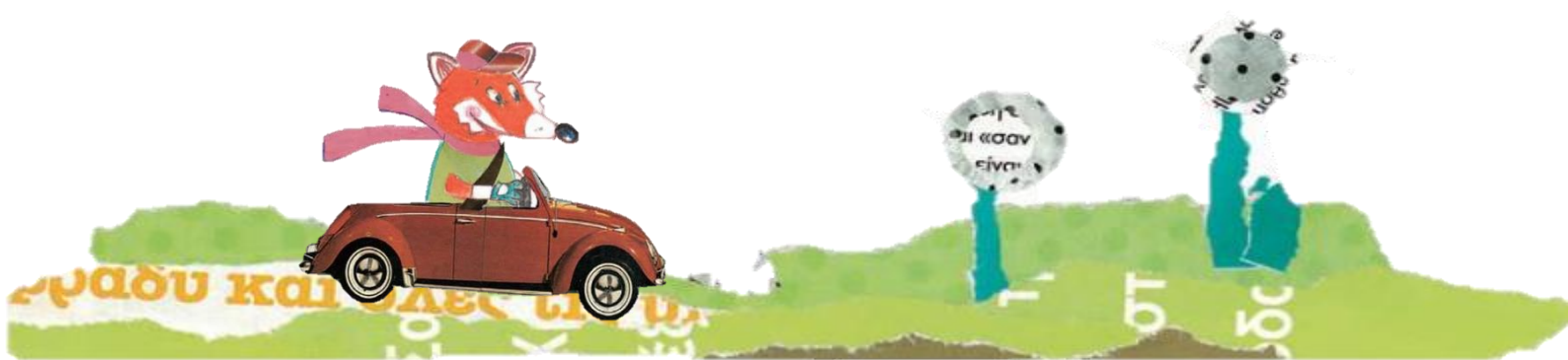
Εξαίρεση: το Εικοσιένα (η Επανάσταση του 1821)

- Στον **αριθμό εννιά (9)** και τα παράγωγά του:

Όταν ακολουθεί το **-ε-** ή **-α-** γράφεται με ένα **-ν-** → **ενενήντα**, **ενενηκοστός**, **ένατος**

Όταν ακολουθεί το **-ι-** γράφεται με δύο **-νν-** → **εννιά**, **εννιακόσια**, **εννιακοσιοστός**

- Από το **πέντε** ως το **ενενήντα εννέα** τα αριθμητικά επίθετα έχουν **συνδετικό φωνήεν -α-**, το οποίο συνδέει το **α'** συνθετικό με το **β'** συνθετικό της λέξης.

π.χ. πέντε → πεντ-**ά**-γωνο

επτά → επτ-**ά**-γωνο

1^η εργασία εμπέδωσης:

Συμπληρώνω τη σύνθετη λέξη:

πέντε τόμοι: _____

δύο φύλλα: _____

οκτώ θέσεις: _____

έξι όροφοι: _____

ένας οφθαλμός: _____

2^η εργασία εμπέδωσης:

Αναλύω τις σύνθετες λέξεις στα συνθετικά τους:

πρωτοσέλιδο

_____ + _____

τετράμηνο

_____ + _____

μονοήμερη

_____ + _____

δεκάλεπτο

_____ + _____

εφτάψυχη

_____ + _____

δωδεκάχρονος

_____ + _____

Ο ΠΟΛΥΣ- Η ΠΟΛΛΗ- ΤΟ ΠΟΛΥ

Το **επίθετο «ο πολύς - η πολλή - το πολύ»²**

χρησιμοποιείται όταν συνοδεύει ουσιαστικό.

π.χ. Έφαγα με πολλή όρεξη (ουσιαστικό θηλυκού γένους).

Το **επίρρημα «πολύ»** (άρα, άκλιτο) χρησιμοποιείται όταν συνοδεύει: ρήμα, επίρρημα, επίθετο, μετοχή.

π.χ. **Άργησα πολύ**. → Το επίρρημα «πολύ» προσδιορίζει το ρήμα, δηλαδή πόσο άργησα.

Είναι **πολύ αργά**. → Το επίρρημα «πολύ» προσδιορίζει το άλλο επίρρημα, δηλαδή, πόσο αργά είναι.

Ο Γιάννης είναι **πολύ ζεστός**, μάλλον έχει πυρετό. → Το επίρρημα «πολύ» προσδιορίζει πόσο ζεστός είναι, άρα το επίθετο της πρότασης.

Είμαι **πολύ κουρασμένη** → Το επίρρημα «πολύ» προσδιορίζει τη μετοχή, δηλαδή, πόσο κουρασμένη είναι.

² Κλίνεται και στα τρία γένη, σε όλες τις πτώσεις και στους δύο αριθμούς.

ο πολύς - η πολλή - το πολύ + ουσιαστικό

πολύ + ρήμα

πολύ + επίρρημα

πολύ + επίθετο

πολύ + μετοχή

Εργασία εμπέδωσης:

Συμπληρώνω τα κενά με το επίθετο (πολύς-πολλή-πολύ) ή το επίρρημα (πολύ).

_____ λόγια

του μίλησε _____ φιλικά

_____ κρύο

τις έστειλα _____ φιλιά

_____ ζάχαρη

_____ κουρασμένος

_____ απλά

_____ κούραση

_____ δουλειά

_____ ανυπόμονος

_____ ζέστη

ΌΤΙ (ή) Ό,ΤΙ

Ότι → Ειδικός σύνδεσμος, δηλαδή εισάγει δευτερεύουσα **ειδική πρόταση**.

π.χ. Το παιδί διαβεβαίωσε τον δάσκαλο, ότι θα μελετήσει καλά για την αυριανή ορθογραφία.

Ό,τι → Αναφορική αντωνυμία, που σημαίνει το «οτιδήποτε» ή το «οποιοδήποτε»

π.χ. - Είσαι ελεύθερος να κάνεις ό,τι θέλεις. (**Δηλαδή, οτιδήποτε** θέλεις)

- Η μητέρα είπε στο παιδί πως αν διαβάσει όλα του τα μαθήματα θα παίξει ό,τι παιχνίδι θέλει. (**Δηλαδή, οποιοδήποτε** παιχνίδι).

Εργασία εμπέδωσης

Συμπληρώνω τις παρακάτω προτάσεις με: **ό,τι** ή **ότι**.

- 1) Τα παιδιά λένε _____ πρέπει να πάνε εκδρομή.
- 2) Συνέχεια κάνετε _____ σας αρέσει.
- 3) Η δασκάλα προσπάθησε να μας εξηγήσει _____ πρέπει να είμαστε ήσυχoi στην τραπεζαρία.
- 4) Δεν μπορείς να ζητάς συνέχεια _____ σου αρέσει!
- 5) _____ και να του πει, δεν καταλαβαίνει!
- 6) Εάν ακολουθούμε τους κανόνες του συμβολαίου της τάξης, η δασκάλα μάς υποσχέθηκε _____ θα λάβουμε επιβράβευση.

Πώς ή Πως

Πώς → σύνδεσμος που χρησιμοποιείται σε προτάσεις, όταν θέλουμε να ρωτήσουμε κάτι.

Άρα, με τον σύνδεσμο «πώς» ξεκινά μια ευθεία ή πλάγια **ερωτηματική πρόταση**.

π.χ. -**Πώς** τα πήγες στο διαγώνισμα της Ιστορίας;

Με ρώτησε **πώς** τα πήγα στο διαγώνισμα της Ιστορίας.

➤ Τονίζεται επίσης στις **φράσεις**: **πώς!**, **πώς και πώς**.

Πως → μπορεί να είναι:

Ειδικός σύνδεσμος, δηλαδή εισάγει δευτερεύουσα **ειδική πρόταση**.

π.χ. Υποσχέθηκε **πως** θα είναι στην ώρα του.

Επίρρημα που δηλώνει **τρόπο**.

π.χ. Η δασκάλα εξήγησε στους μαθητές **πως** λειτουργεί συντακτικά το Υποκείμενο μέσα στην πρόταση. (**Δηλαδή, με ποιο τρόπο λειτουργεί**).

Εργασία εμπέδωσης

Συμπληρώνω τις παρακάτω προτάσεις με: πως ή πώς.

- 1) Μου είπε _____ θα αύριο θα πάμε επιτέλους την πρώτη μας σχολική εκδρομή.
- 2) «_____ τα πήγες στο σχολείο σήμερα;» Ρώτησε η μητέρα τον Νίκο.
- 3) Με ρώτησε _____ να ανοίξει τον υπολογιστή.
- 4) Όλοι γνωρίζουμε _____ η μόλυνση του νερού απασχολεί τους επιστήμονες.
- 5) Στο σχολείο μαθαίνουμε _____ να γράφουμε και να μιλάμε σωστά.

ΠΟΙΟ ή ΠΙΟ

Ποιο → Ερωτηματική αντωνυμία

- Τη χρησιμοποιούμε, όταν θέλουμε να ρωτήσουμε.
- Έχει τρία γένη (ποιος, ποια, ποιο) και κλίνεται, όπως ακριβώς ένα επίθετο (δεν έχει κλητική πτώση).
- Συνοδεύει ουσιαστικά.

π.χ. Ποιο σπίτι;

Ποιο είναι το αγαπημένο σου μάθημα στο σχολείο;

Προσοχή! Η ερωτηματική αντωνυμία «ποιος, ποια, ποιο» **ΔΕΝ** τονίζεται.

Πιο → Επίρρημα.

- Το χρησιμοποιούμε, όταν θέλουμε να δηλώσουμε **σύγκριση**.
- Σημαίνει πως κάτι είναι «**περισσότερο**» από κάτι άλλο (ποσοτικό επίρρημα).
- Συνοδεύει επίθετα (π.χ. είναι πιο ωραίος) ή επιρρήματα (π.χ. Πήγαινε πιο αργά.) για να σχηματίσει τον συγκριτικό βαθμό και τον σχετικό υπερθετικό βαθμό.

π.χ. -Τι σου αρέσει πιο πολύ; Το ποδόσφαιρο ή το μπάσκετ;

- Νομίζω πως πιο πολύ μ' αρέσει το μπάσκετ.

(**Πρόσεξε**, ο ίδιος διάλογος:

- Τι σου αρέσει περισσότερο; Το ποδόσφαιρο ή το μπάσκετ;
- Νομίζω περισσότερο μ' αρέσει το μπάσκετ.)

Εργασία εμπέδωσης

Συμπληρώνω τις παρακάτω προτάσεις με: ποιο ή πιο.

- 1) Είναι η _____ συγκινητική ιστορία που άκουσα!
- 2) _____ είναι το αγαπημένο σου χρώμα;
- 3) _____ είπες ότι είναι το _____ δύσκολο μάθημα;
- 4) Μένω εδώ _____ κάτω.
- 5) Δεν ξέρω πραγματικά _____ φόρεμα να διαλέξω.
- 6) _____ από τα δύο σου αρέσει _____ πολύ;

Πού (ή) Που

Πού → σύνδεσμος που χρησιμοποιείται σε προτάσεις, όταν θέλουμε να ρωτήσουμε κάτι.

Άρα, με τον σύνδεσμο «πού» ξεκινά μια ευθεία ή πλάγια ερωτηματική πρόταση.

π.χ. - **Πού** πήγες χθες μετά το σχολείο;

Με ρώτησε **πού** πήγα χθες μετά το σχολείο.

Τονίζεται στις **φράσεις**: **πού** και **πού**, **αριά** και **πού**, **από** **πού** και ως **πού**, **πού** να σ' τα λέω!

Που → μπορεί να είναι:

- **Ειδικός σύνδεσμος**, δηλαδή εισάγει δευτερεύουσα **ειδική πρόταση**.

π.χ. Θύμωσα με τον εαυτό μου, **που** δεν μπόρεσα να συγκρατήσω τα νεύρα μου.

- **Αναφορική αντωνυμία**, που σημαίνει «ο οποίος, η οποία, το οποίο».

π.χ. Σου έφερα το βιβλίο, **που** σου έλεγα τις προάλλες.

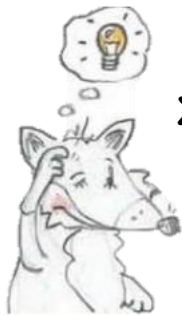
(**Πρόσεξε**, η ίδια πρόταση: Σου έφερε το βιβλίο, το οποίο σου έλεγα τις προάλλες.)

Το «που - το οποίο» στις δύο παραπάνω προτάσεις αναφέρεται σε ολόκληρη την πρόταση «Σου έφερα το βιβλίο».

- **Επίρρημα** που δηλώνει **τόπο**.

π.χ. Δεν μπορούσα να θυμηθώ **που** είχα αφήσει τη ζακέτα μου. (**Δηλαδή**, σε ποιο μέρος είχα αφήσει τη ζακέτα).

Εργασία εμπέδωσης

Συμπληρώνω τις παρακάτω προτάσεις με: που ή πού.

- 1) Δεν βρήκα τη τσάντα στο σημείο _____ την είχα αφήσει.
- 2) _____ ήσουν χθες όλο το απόγευμα;
- 3) Ο Νίκος θύμωσε πολύ με τον Κώστα, _____ δεν τον επέλεξε για την ομάδα του.
- 4) Χάρηκα πολύ _____ δεν ξέχασε τα γενέθλιά μου!
- 5) _____ και _____ όταν φεύγω από το δωμάτιό μου ξεχνάω το φως αναμμένο, γεγονός _____ με κάνει επιστρέφω πάλι πίσω.

ΠΕΡΙΕΚΤΙΚΑ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ

- **Περιεκτικά** λέμε τα ουσιαστικά που δείχνουν το μέρος όπου υπάρχουν πολλά όμοια πρόσωπα, ζώα ή πράγματα.

π.χ. ελαιώνας είναι ουσιαστικό, παράγεται από τη λέξη ελαία (ελιά) και σημαίνει το μέρος που έχει πολλές ελιές.

- Τα περιεκτικά αρσενικά ουσιαστικά που λήγουν σε **-(ι)ώνας** γράφονται με **-ω-**.

π.χ. ξενώνας, αχυρώνας, αμπελώνας, στρατώνας, περιστερώνας

- Ακόμα με **-ω-** γράφονται τα περισσότερα αρσενικά ουσιαστικά σε **-ώνας** που δεν είναι περιεκτικά.

π.χ. αγώνας, αιώνας

Εξαιρέση: Μακεδόνας, Στρυμόνας, κανόνας, κηδεμόνας

Εργασία εμπέδωσης

Επιλέγω από τη θεωρία δύο περιεκτικά ουσιαστικά και δημιουργώ προτάσεις:

1) _____

2) _____

ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ

- Τα αφηρημένα θηλυκά ουσιαστικά με επίθημα **-ότητα** γράφονται με **-ο-** και **-η-**
π.χ. καθολικότητα, κανονικότητα, πραότητα, καταδεκτικότητα, οντότητα, αβεβαιότητα

-ότητα

α) Συνήθως προέρχονται από επίθετα που δηλώνουν ιδιότητα:

π.χ. αρμόδιος → αρμοδιότητα, σφριγηλός → σφριγηλότητα

β) από επίθετα σε -ικός:

π.χ. ελληνικός → ελληνικότητα

γ) από ουσιαστικά που δηλώνουν σύνολο προσώπων:

π.χ. άνθρωπος → ανθρωπότητα

Εργασία εμπέδωσης

Σκέφτομαι δύο ουσιαστικά, θηλυκού γένους, με το επίθημα **-ότητα** και δημιουργώ προτάσεις (μπορώ να αξιοποιήσω τις λέξεις που δίνονται στη θεωρία)

1)

2)
